

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

૨૦૧૧ (૭) એસ.સી.આર. ૫૫૮

કમિશનર ઓફ પોલીસ, દિલ્લી અને અન્ય

વિરુદ્ધ

જય ભગવાન

(સિવિલ અપીલ નં. ૪૨૧૩/૨૦૧૧)

મે ૧૦, ૨૦૧૧

[ડૉ. મુકુંદકમ શર્મા અને અનિલ આર. દવે, ન્યાયમૂર્તિઓ]

સર્વિસ લો:

બરતરફી – ગંભીર ગેરવર્તણૂક – સામાવાળા-પોલીસ કોન્સ્ટેબલ સામે
ગેરકાયદેસર પરિતોષિક (લાંચ) માંગવા અને સ્વીકારવાના આરોપો – ખાતાકીય
તપાસ – પરિણામે સામાવાળાની બરતરફી – હાઈકોર્ટે સામાવાળાને પાછલા
વેતન વિના નોકરીમાં પુનઃસ્થાપિત કરવાનો હુકમ કર્યો જેને પડકારવામાં આવ્યો

– અપીલ પર ઠેરવવામાં આવ્યું કે: સામાવાળાએ ગેરકાયદેસર પરિતોષિક માંગ્યું હતું અને સ્વીકાર્યું હતું તે સાબિત કરવા અને સ્થાપિત કરવા માટે અપીલકર્તાઓ દ્વારા કોઈ સીધા અને વિશ્વસનીય પુરાવા રજૂ કરવામાં આવ્યા ન હતા – ઉપરાંત, ખાતાકીય તપાસમાં ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી તરીકે ફરિયાદીની તપાસ કરવામાં આવી ન હતી અને તેથી, તેમની ઉલટતપાસ કરવાનો કોઈ મોકો મળ્યો ન હતો, અને તેથી, નિયમોના નિયમ ૧૬(ત્રીજા) નું ઉલ્લંઘન થયું હતું – અપીલકર્તાઓનો કેસ બિલકુલ પુરાવા વિનાનો કેસ હતો – આ કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, સુપ્રિમ કોર્ટે માત્ર હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમને જ દોહરાવ્યો નથી પરંતુ આગળ એવો નિર્દેશ આપ્યો છે કે તેમને કોઈ સંવેદનશીલ પોસ્ટિંગ આપવામાં ન આવે અને તેમને દેખરેખ હેઠળ રાખવામાં આવે – દિલ્લી પોલીસ એક્ટ, ૧૯૭૮ કલમ ૨૧ – દિલ્લી પોલીસ (એફ એન્ડ એ) રૂલ્સ, ૧૯૮૦ – નિયમ ૧૬ (ત્રીજા) – નું ઉલ્લંઘન – સિદ્ધાંતો – કુદરતી ન્યાયનો સિદ્ધાંત.

સામાવાળા દિલ્લી પોલીસમાં કોન્સ્ટેબલ તરીકે કામ કરતા હતા અને નવી દિલ્હીના આઈ.જી.આઈ. એરપોર્ટ પર એક્સ-રે મશીન બેલ્ટ ખાતે તૈનાત હતા. એવો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો કે ત્યાં તૈનાત હોવા દરમિયાન, સામાવાળાએ મુસાફરોની સુરક્ષા તપાસ દરમિયાન એક 'આર' પાસેથી ગેરકાયદેસર પરિતોષિક તરીકે રૂ. ૧૦૦/- પડાવ્યા હતા. 'આર' એ એર ફ્રાન્સના ઓપરેશન્સ ઓફિસર

એવા એક 'એન' ને ફરિયાદ કરી હતી જેઓ ફરિયાદીને દિલ્હી એરપોર્ટ પર ફરજ પરના પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર 'વાય' પાસે લઈ ગયા હતા. એવો પણ આરોપ હતો કે ફરિયાદી 'આર' એ સામાવાળાને ઓળખી કાઢ્યા હતા, જેમણે ત્યારબાદ 'વાય' અને એક પોલીસ સબ-ઇન્સ્પેક્ટર 'એ' ની હાજરીમાં ફરિયાદીને ઉપરોક્ત રૂ. ૧૦૦/- ની રકમ પરત કરી દીધી હતી.

સામાવાળા સામે કરાયેલા આરોપોને ધ્યાનમાં રાખીને, તેમની સામે ખાતાકીય તપાસ શરૂ કરવામાં આવી હતી અને તપાસ અધિકારીની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી, જેમણે સામાવાળાને દોષિત જાહેર કર્યા હતા, અને પરિણામે શિસ્તભંગના સત્તાધિકારીએ ગંભીર ગેરવર્તણૂકના ગ્રાઉન્ડ પર સામાવાળાને નોકરીમાંથી બરતરફ કરવાનો હુકમ પસાર કર્યો હતો. બરતરફીના સદર હુકમને અપીલ સત્તાધિકારી તેમજ ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા બહાલ રાખવામાં આવ્યો હતો. ત્યારબાદ સામાવાળાએ હાઇકોર્ટમાં રિટ પિટિશન દાખલ કરી હતી. હાઇકોર્ટે ઠેરવ્યું કે અપીલકર્તાઓનો કેસ પુરાવા વિનાનો કેસ હતો અને દિલ્હી પોલીસ (એફ એન્ડ એ) રૂલ્સ, ૧૯૮૦ ના નિયમ ૧૬ (ત્રીજા) નું ઉલ્લંઘન થયું હતું અને તદનુસાર સામાવાળાને પાછલા વેતન વિના સેવામાં પુનઃસ્થાપિત કરવાનો હુકમ કર્યો હતો.

હાલની અપીલમાં, અપીલકર્તાઓ દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી

કે સામાવાળા સામે પસાર કરાયેલા બરતરફીના હુકમને બાજુ પર સેટ કરવામાં હાઈકોર્ટ યોગ્ય નહોતી.

અપીલ ફગાવતાં, કોર્ટે ઠેરવેલ કે: ૧.૧. ખાતાકીય તપાસની કાર્યવાહી દરમિયાન, 'વાય' અને 'એ' એ માત્ર એવી જુબાની આપી હતી કે સામાવાળા દ્વારા ફરિયાદી 'આર' ને રૂ. ૧૦૦/- પરત કરવામાં આવ્યા હતા. તપાસની કાર્યવાહી દરમિયાન અપીલકર્તાઓ વતી કોઈ સીધા, સચોટ અને વિશ્વસનીય પુરાવા રજૂ કરીને એવું સાબિત અને સ્થાપિત કરવા માટે કોઈ સાક્ષીની તપાસ કરવામાં આવી ન હતી કે ઉપરોક્ત રૂ. ૧૦૦/- ની રકમ સામાવાળા દ્વારા કોઈની પાસેથી ગેરકાયદેસર પરિતોષિક તરીકે મેળવવામાં આવી હતી. [પેરા ૧૨] [૫૬૬-ડી-ઈ]

૧.૨. આશ્ચર્યજનક રીતે તે બે વ્યક્તિઓ, એટલે કે 'વાય' અને 'એ', જેના નિવેદનના આધારે હાલનો કેસ શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો, તેમણે જણાવ્યું છે કે તેમણે સામાવાળાને ફરિયાદી પાસેથી કોઈ પૈસા લેતા જોયા/નિહાવ્યા નથી અને તેઓ માત્ર સામાવાળા દ્વારા ફરિયાદીને પૈસા પરત કરવાની હકીકતના સાક્ષી બન્યા છે. આ બે વ્યક્તિઓ ઉપરાંત, એક્સ-રે મશીન બેલ્ટની આસપાસ ફરજ પરના પોલીસ અધિકારીઓ સહિત અન્ય ઘણી વ્યક્તિઓ હાજર હોવી જોઈએ પરંતુ ખાતાકીય કાર્યવાહી દરમિયાન તેમાંથી

કોઈને પણ સાક્ષી તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યા નથી અને તપાસવામાં આવ્યા નથી કે જેથી એવું સાબિત અને સ્થાપિત કરી શકાય કે કથિત રકમ સામાવાળા દ્વારા ગેરકાયદેસર પરિતોષિક તરીકે મેળવવામાં આવી હતી. જે જગ્યાએ સુરક્ષા તપાસ કરવામાં આવી હતી તે એક ખુલ્લી જગ્યા હતી અને તે સમયે પોલીસ અધિકારીઓ ઉપરાંત અન્ય ઘણી વ્યક્તિઓ હાજર હોવી જોઈએ પરંતુ સામાવાળા સામેની ખાતાકીય કાર્યવાહી દરમિયાન તેમના દ્વારા ગેરકાયદેસર પરિતોષિક માંગવા અને મેળવવાની કથિત હકીકત સાબિત કરવા માટે તેમાંથી કોઈની તપાસ કરવામાં આવી નથી. જો કે સામાવાળા દ્વારા ફરિયાદીને રૂ. ૧૦૦/- ની રકમ પરત કરવામાં આવી હોવાના કેટલાક પુરાવા છે પરંતુ ખાતાકીય કાર્યવાહીમાં અપીલકર્તાઓ દ્વારા એવા કોઈ સીધા અને વિશ્વસનીય પુરાવા રજૂ કરવામાં આવ્યા નથી જે સ્પષ્ટપણે સાબિત અને સ્થાપિત કરે કે સામાવાળાએ સદર મૂલ્યનું ગેરકાયદેસર પરિતોષિક માંગ્યું હતું અને મેળવ્યું હતું. એવું લાગે છે કે આવું ગેરકાયદેસર પરિતોષિક લેવાનો પુરાવો ફરિયાદીને રૂ. ૧૦૦/- પરત કરવાના પુરાવા પરથી એક લિંક-અપ તરીકે મેળવવામાં આવ્યો છે. [પેરા ૧૩ અને ૧૪] [૫૬૬-એફ-એચ; ૫૬૭-એ-સી]

૧.૩. એટલા બધા મુસાફરોની હાજરીમાં સામાવાળા પૈસા પડાવી શકે તેવી ધારણા રાખવી પણ તદ્દન અવ્યવહારુ લાગે છે. ગેરકાયદેસર પરિતોષિક તરીકે રૂ. ૧૦૦/- મેળવવાનો આરોપ શંકાઓ અને શક્યતાઓ પર ઘડવામાં

આવ્યો છે જ્યારે તેને સામાવાળા દ્વારા ફરિયાદીને રૂ. ૧૦૦/- પરત આપવાના પ્રસંગ સાથે સાંકળવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે. સમગ્ર તપાસ અને પૂછપરછમાં અન્ય ઘણી ખામીઓ છે જેમ કે ઇન્સ્પેક્ટર દ્વારા 'આર' નું નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું ન હતું અને ઇન્સ્પેક્ટરે તેમના દ્વારા કરવામાં આવેલી ફરિયાદ લેખિતમાં લીધી ન હતી અને તેને પ્રમાણિત પણ કરી ન હતી. ઇન્સ્પેક્ટર દ્વારા 'એન' નું નિવેદન પણ નોંધવામાં આવ્યું ન હતું કે ઇન્સ્પેક્ટરે રૂ. ૧૦૦/- ની નોટ જમ કરી ન હતી કે તેનો નંબર પણ નોંધ્યો ન હતો. ખાતાકીય કાર્યવાહી દરમિયાન 'એન' ની પણ તપાસ કરવામાં આવી ન હતી. ખાતાકીય કાર્યવાહી દરમિયાન ફરિયાદી અને 'એન' ની તપાસ ન કરવાના કારણે સામાવાળાને તેમની ઉલટતપાસ કરવાના તેમના અધિકારથી વંચિત રાખવામાં આવ્યા છે અને આમ દિલ્લી પોલીસ (એફ એન્ડ એ) રૂલ્સ, ૧૯૮૦ ના નિયમ ૧૬ (ત્રીજા) નું ઉલ્લંઘન થયું છે. [પેરા ૧૫] [૫૬૭-ઈ-જી]

૧.૪. અપીલકર્તાઓના કેસને સમર્થન આપતા ચોક્કસ/સ્પષ્ટ પુરાવાના અભાવે, સામાવાળાએ ફરિયાદી પાસેથી ગેરકાયદેસર પરિતોષિક લીધું હોવાનું તારણ કાઢવું મુશ્કેલ છે. તેથી, હાઇકોર્ટે યોગ્ય રીતે ઠેરવ્યા મુજબ હાલનો કેસ પુરાવા વિનાનો કેસ હતો અને દિલ્લી પોલીસ (એફ એન્ડ એ) રૂલ્સ, ૧૯૮૦ ના નિયમ ૧૬ (ત્રીજા) નું ઉલ્લંઘન થયું હતું. જો કે સામાવાળા તરફ શંકાની સોચ હોઈ શકે છે. તેમ છતાં, શંકા પુરાવાનું સ્થાન લઈ શકે નહીં. આ કેસની હકીકતો

અને સંજોગોમાં, આ કોર્ટ માત્ર હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમને જ દોહરાવતી નથી કે સામાવાળાને પુનઃસ્થાપિત કરવા પર સેવા બહાર હતા તે સમયગાળા માટે કોઈ પાછલું વેતન કે વેતનની બાકી રકમ ચૂકવવામાં આવશે નહીં પરંતુ અમે એવું પણ અવલોકન કરીએ છીએ કે તેમને કોઈ સંવેદનશીલ પોસ્ટિંગ આપવામાં ન આવે અને તેમને દેખરેખ હેઠળ રાખવામાં આવે. [પેરા ૧૬, ૧૭, ૧૮ અને ૧૯] [૫૬૭-એચ; ૫૬૮-એ-ઈ]

કુલદીપ સિંઘ વિરુદ્ધ કમિશનર ઓફ પોલીસ એ.આઈ.આર. ૧૯૯૯ એસ.સી. ૬૭૭ – સંદર્ભ લેવાયેલ.

કેસ લો રેફરન્સ:

| એ.આઈ.આર. ૧૯૯૯ એસ.સી. ૬૭૭ | સંદર્ભ લેવાયેલ | પેરા ૭ |

સિવિલ એપેલેટ જ્યુરિસ્ડિક્શન: સિવિલ અપીલ નં. ૪૨૧૩/૨૦૧૧.

ડબલ્યુ.પી. (સી) નં. ૩૫૯૧/૨૦૦૧ માં નવી દિલ્હી ખાતેની દિલ્હી હાઈકોર્ટના તારીખ ૨૦/૦૧/૨૦૧૦ ના ચુકાદા અને હુકમ પરથી.

અપીલકર્તાઓ તરફે વિમલા સિંહા, ડી.એલ. ચિદાનંદ, અનિલ કટિયાર.

સામાવાળાઓ તરફે એ.કે. બોથા, રવિકાંત જૈન, વિભૂતિ સુશાંત ગુપ્તા,
કૈલાશ ચંદ.

કોર્ટે ઠેરવેલ કે કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ ડો. મુકુંદકામ શર્મા દ્વારા
આપવામાં આવેલ.

૧. લીવ મંજૂર કરી.

૨. આ અપીલ દિલ્હી હાઈકોર્ટ દ્વારા સિવિલ રિટ પિટિશન નં.
૩૫૯૧/૨૦૦૧ માં પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૦.૦૧.૨૦૧૦ ના ચુકાદા અને
હુકમ સામે નિર્દેશિત છે, જેના દ્વારા હાઈકોર્ટે અત્રેના સામાવાળા દ્વારા દાખલ
કરાયેલી રિટ પિટિશન મંજૂર કરી હતી અને સેન્ટ્રલ એડમિનિસ્ટ્રેટિવ ટ્રિબ્યુનલ
દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૧૫.૦૧.૨૦૦૧ ના હુકમને બાજુ પર સેટ કર્યો હતો.

૩. હાલનો કેસ ફાઈલ કરવા તરફ દોરી જતી હકીકતો એ છે કે અત્રેના
સામાવાળા, સંબંધિત સમયે, દિલ્હી પોલીસમાં કોન્સ્ટેબલ તરીકે કામ કરતા
હતા અને નવી દિલ્હીના આઈ.જી.આઈ. એરપોર્ટ પર એક્સ-રે મશીન બેલ્ટ

ખાતે તૈનાત હતા. એક શ્રીમતી રંજના કપૂર દ્વારા એવો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો કે ત્યાં તૈનાત હોવા દરમિયાન સામાવાળાએ મુસાફરોની સુરક્ષા તપાસ દરમિયાન તેમની પાસેથી ગેરકાયદેસર પરિતોષિક તરીકે રૂ. ૧૦૦/- પડાવ્યા હતા. એવો આરોપ છે કે શ્રીમતી કપૂરે એર ફ્રાન્સના ઓપરેશન્સ ઓફિસર શ્રી એસ.પી. નારંગને આ ઘટનાની ફરિયાદ કરી હતી, જેઓ ફરિયાદીને દિલ્લી એરપોર્ટ પર ફરજ પરના દિલ્લી પોલીસના ઇન્સ્પેક્ટર ઓ.પી. ચાદવ પાસે લઈ ગયા હતા. એવો પણ આરોપ છે કે ફરિયાદીએ સામાવાળાને ઓળખી કાઢ્યા હતા, જેમણે ત્યારબાદ ઇન્સ્પેક્ટર ઓ.પી. ચાદવ અને સબ-ઇન્સ્પેક્ટર અર્જુન સિંહ, જેઓ તે સમયે હાજર હતા, તેમની હાજરીમાં ફરિયાદીને ઉપરોક્ત રૂ. ૧૦૦/- ની રકમ પરત કરી દીધી હતી.

૪. સામાવાળા સામે કરાયેલા ઉપરોક્ત આરોપોને ધ્યાનમાં રાખીને, તેમની સામે ખાતાકીય તપાસ શરૂ કરવામાં આવી હતી અને નીચે મુજબના આરોપ સાથેની ચાર્જશીટ તૈયાર કરવામાં આવી હતી: -

"આરોપ:

તમારા પર, કોન્સ્ટેબલ જય ભગવાન નં. ૭૭૦/એ પર આથી આરોપ મૂકવામાં આવે છે કે તારીખ ૬/૭.૩.૯૫ ની મધ્યવર્તી રાત્રે શિફ્ટ એ. એનઆઈટીસી માં ગેટ નં. ૭, ૮ અને ૯ પર એક્સ-રે મશીન ખાતે બેલ્ટ પર

ફરજ બજાવતી વખતે ફ્લાઈટ નં. એએફ-૧૭૭ ના મુસાફરોની સુરક્ષા તપાસ દરમિયાન શ્રીમતી રંજના કપૂર પાસેથી ગેરકાયદેસર પરિતોષિક તરીકે રૂ. ૧૦૦/- પડાવ્યા હતા. તેમણે આ ઘટનાની ફરિયાદ એર ફ્રાન્સના ઓપરેશન્સ ઓફિસર શ્રી પી.એસ. નારંગને કરી હતી, જેમણે તેમની ઓળખાણ ઇન્સ્પેક્ટર શ્રી ઓ.પી. યાદવ સાથે કરાવી હતી. તેમણે ઇન્સ્પેક્ટરને એક ફરિયાદ સોંપી હતી અને તમને, કોન્સ્ટેબલ જય ભગવાન નં. ૭૭૦/એ તરીકે ઓળખી કાઢ્યા હતા કારણ કે તમે તેમની પાસેથી રૂ. ૧૦૦/- સ્વીકાર્યા હતા જે પાછળથી તમારા દ્વારા ઇન્સ્પેક્ટર ઓ.પી. યાદવ અને એસ.આઈ. અર્જુન સિંહની હાજરીમાં તેમને પરત કરવામાં આવ્યા હતા.

તમારા, કોન્સ્ટેબલ જય ભગવાન નં. ૭૭૦/એ ના ભાગે ઉપરોક્ત કૃત્ય ગંભીર ગેરવર્તણૂક સમાન છે અને એક પોલીસ અધિકારીને અશોભનીય છે જે તમને ડી.પી. એક્ટ, ૧૯૭૮ ની કલમ ૨૧ હેઠળ સજાપાત્ર બનાવવા પાત્ર ઠેરવે છે."

૫. ઉપરોક્ત તપાસ શરૂ થવાના અનુસંધાને, એક તપાસ અધિકારીની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી, જેમણે અપીલકર્તાઓ વતી રજૂ કરાયેલા ચાર સાક્ષીઓની તપાસ કરી હતી. સામાવાળા વતી પણ બે સાક્ષીઓ રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા. પુરાવા નોંધ્યા પછી અને સદર પુરાવા તેમજ સામાવાળાના લેખિત

બચાવ નિવેદનને ધ્યાનમાં લીધા પછી તપાસ અધિકારી દ્વારા એક અહેવાલ સુપ્રત કરવામાં આવ્યો હતો જેમાં સામાવાળાને તેમની સામે ઘડવામાં આવેલા આરોપમાં દોષિત જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા.

૬. ઉપરોક્ત રેકૉર્ડ અને તારણો સાથે, આ બાબત શિસ્તભંગના સત્તાધિકારી સમક્ષ મૂકવામાં આવી હતી જેમણે નિર્દેશ આપ્યો હતો કે તપાસ અધિકારી દ્વારા નોંધાયેલા તારણો સામે કોઈ પણ રજૂઆત સામાવાળા દ્વારા સબમિટ કરી શકાય છે. તેના અનુસંધાને, સામાવાળાએ ૩૦.૧૦.૧૯૯૫ ના રોજ એક વિગતવાર રજૂઆત સબમિટ કરી હતી. શિસ્તભંગના સત્તાધિકારીએ સમગ્ર રેકૉર્ડ તપાસ્યા પછી તારીખ ૧૫.૧૧.૧૯૯૫ ના રોજ સામાવાળાને નોકરીમાંથી બરતરફ કરવાનો હુકમ પસાર કર્યો હતો. શિસ્તભંગના સત્તાધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલા સદર હુકમમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે રેકૉર્ડ પરના પુરાવા, ગેરવર્તણૂકની ગંભીરતા અને કેસની એકંદર હકીકતો/સંજોગોને ધ્યાનમાં લીધા પછી એ સાબિત થાય છે કે સામાવાળાએ પોતાના સત્તાવાર હોદ્દાનો દુરુપયોગ કર્યો હતો અને ગેરકાયદેસર પરિતોષિકની ભ્રષ્ટ પ્રથાઓ/ગેરરીતિઓમાં પોતાને સામેલ કર્યા હતા અને તેથી, તેઓ પોલીસ દળમાં રાખવા માટે યોગ્ય વ્યક્તિ નથી, જેના પરિણામે સામાવાળાને બરતરફીની સજા આપવામાં આવી હતી.

૭. શિસ્તભંગના સત્તાધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલા ઉપરોક્ત હુકમથી નારાજ થઈને સામાવાળાએ અપીલ સત્તાધિકારી સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી હતી જે પણ તેના તારીખ ૧૯.૦૧.૧૯૯૬ ના હુકમ દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી હતી. પરિણામે, સામાવાળાએ રીવીઝન દાખલ કર્યું જે પણ ફગાવી દેવામાં આવ્યું. છતાં પણ નારાજ થઈને સામાવાળાએ સેન્ટ્રલ એડમિનિસ્ટ્રેટિવ ટ્રિબ્યુનલ [ટૂંકમાં "ટ્રિબ્યુનલ"] સમક્ષ એક ઓરિજિનલ એપ્લિકેશન દાખલ કરી જે ઓએ નં. ૧૭૫૫/૧૯૯૭ તરીકે રજીસ્ટર થઈ હતી. તારીખ ૧૫.૦૧.૨૦૦૧ ના હુકમ દ્વારા ટ્રિબ્યુનલે ઉપરોક્ત ઓરિજિનલ એપ્લિકેશન ફગાવી દીધી હતી જેની સામે સામાવાળાએ દિલ્લી હાઈકોર્ટમાં રિટ પિટિશન દાખલ કરી હતી. ૨૦.૦૧.૨૦૧૦ ના રોજ પસાર કરાયેલા વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા હાઈકોર્ટે સામાવાળા દ્વારા દાખલ કરાયેલી રિટ પિટિશન મંજૂર કરી હતી. ઉપરોક્ત ચુકાદા અને હુકમમાં હાઈકોર્ટે નીચે મુજબના અવલોકનો કર્યા હતા: –

"૪. નિઃશંકપણે, હોદ્દાનો દુરુપયોગ અને નાણાં પડાવવાના આરોપો ખૂબ જ ગંભીર આરોપો છે. જો કે, કોઈ વ્યક્તિ પર ભ્રષ્ટાચાર/નાણાં પડાવવાના આરોપોની શિક્ષાત્મક જવાબદારી નક્કી કરવામાં આવે તે પહેલાં, કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું પાલન કરીને યોગ્ય તપાસ થવી જોઈએ.

૫. એ સુસ્થાપિત છે કે હાઈકોર્ટ અથવા સેન્ટ્રલ એડમિનિસ્ટ્રેટિવ ટ્રિબ્યુનલ

ઘરઆંગણેની તપાસ (ખાતાકીય તપાસ) માં નોંધાયેલા હકીકતના તારણોમાં હસ્તક્ષેપ કરશે નહીં, જો કે, જો કેસ પુરાવા વિનાનો કેસ હોય અથવા તારણ અત્યંત ભૂલભરેલું અથવા અસંભવિત હોય તો કેસના ગુણદોષમાં જવું એ હાઈકોર્ટ અને સેન્ટ્રલ એડમિનિસ્ટ્રેટિવ ટ્રિબ્યુનલની ફરજ છે....."

અને એ.આઈ.આર. ૧૯૯૯ એસ.સી. ૬૭૭ પર રિપોર્ટ થયેલા કુલદીપ સિંઘ વિરુદ્ધ કમિશનર ઓફ પોલીસના કેસના નિર્ણયનો સંદર્ભ આપતાં હાઈકોર્ટે ઠેરવ્યું કે અત્રેના અપીલકર્તાઓનો કેસ પુરાવા વિનાનો કેસ છે અને દિલ્લી પોલીસ (એફ એન્ડ એ) રૂલ્સ, ૧૯૮૦ (ટૂંકમાં "નિયમો") ના નિયમ ૧૬ (ત્રીજા) નું ઉલ્લંઘન થયું છે અને સામાવાળાને પાછલા વેતન વિના સેવામાં પુનઃસ્થાપિત કરવાનો હુકમ કર્યો હતો.

૮. હાઈકોર્ટના સદર હુકમ સામે અપીલકર્તાઓએ હાલની અપીલ દાખલ કરી છે, જેમાં નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી અને સદર નોટિસની બજવણી પર સામાવાળા હાજર થયા હતા અને તેથી, અમે પક્ષકારો તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા અને રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીની પણ તપાસ કરી.

૯. અપીલકર્તાઓ તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે સામાવાળાને તેમની સામેના આરોપમાં દોષિત ઠેરવવા માટે રેકૉર્ડ પર પૂરતા

પુરાવા હતા. સદર રજૂઆતના સમર્થનમાં શિસ્તભંગના સત્તાધિકારીના નિર્ણય તેમજ તપાસ અધિકારીના તારણોનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો. એવી પણ રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ઇન્સ્પેક્ટર ઓ.પી. યાદવ અને એસ.આઈ. અર્જુન સિંઘે સ્પષ્ટ શબ્દોમાં જણાવ્યું હતું કે તેમણે સામાવાળાને ફરિયાદીને ઉપરોક્ત રૂ. ૧૦૦/- ની રકમ પરત કરતા જોયા હતા. એવી પણ રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે હાલના કેસમાં નિયમ ૧૬(ત્રીજા) નું કોઈ ઉલ્લંઘન થયું નથી અને તેથી, સામાવાળા સામે પસાર કરાયેલા બરતરફીના હુકમને બાજુ પર સેટ કરવામાં હાઈકોર્ટ યોગ્ય નહોતી.

૧૦. સામાવાળા તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે, જોકે, ઉપરોક્ત રજૂઆતોનું ખંડન કરતી વખતે રજૂઆત કરી હતી કે આ કેસના ફરિયાદી શ્રીમતી રંજના કપૂરની ખાતાકીય તપાસમાં સાક્ષી તરીકે તપાસ કરવામાં આવી ન હતી અને તેથી, તેમની ઉલટતપાસ કરવાનો કોઈ મોકો મળ્યો ન હતો, અને તેથી, નિયમોના નિયમ ૧૬(ત્રીજા) નું ઉલ્લંઘન થયું છે. એવી પણ રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે સામાવાળા દ્વારા ગેરકાયદેસર પરિતોષિક મેળવવાના સંબંધમાં અપીલકર્તાઓનો કેસ બિલકુલ પુરાવા વિનાનો કેસ છે. આ સંબંધમાં સામાવાળા વતી હાજર રહેલા વકીલ દ્વારા નિર્મલા દેવી [બચાવપક્ષના સાક્ષી-૧] ના નિવેદનો પરથી પણ સમર્થન લેવામાં આવ્યું હતું.

૧૧. ઉપરોક્ત રજૂઆતોના પ્રકાશમાં અમે રેકૉર્ડની તપાસ કરી છે. ફરિયાદી શ્રીમતી રંજના કપૂરે સદર ઘટના અંગે એર ફાન્સના ઓપરેશન્સ ઓફિસર પી.એસ. નારંગને ફરિયાદ કરી હતી, જેઓ ફરિયાદીને દિલ્હી એરપોર્ટ પર ફરજ પરના દિલ્હી પોલીસના ઇન્સ્પેક્ટર ઓ.પી. યાદવ પાસે લઈ ગયા હતા અને ત્યાં તેમણે ઇન્સ્પેક્ટર ઓ.પી. યાદવ સમક્ષ ફરિયાદ નોંધાવી હતી કે મુસાફરોની સુરક્ષા તપાસ દરમિયાન સામાવાળાએ તેમની પાસેથી રૂ. ૧૦૦/- ની રકમનું ગેરકાયદેસર પરિતોષિક પડાવ્યું છે. રેકૉર્ડ દર્શાવે છે કે ત્યારબાદ ઇન્સ્પેક્ટર ઓ.પી. યાદવ ફરિયાદી અને પી.એસ. નારંગ સાથે સુરક્ષા તપાસની જગ્યાએ ગયા હતા જ્યાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે સામાવાળાએ અર્જુન સિંહ, એસ.આઇ. ની હાજરીમાં ફરિયાદીને રૂ. ૧૦૦/- આપ્યા હતા.

૧૨. ઓ.પી. યાદવ, ઇન્સ્પેક્ટર, અને અર્જુન સિંહ, એસ.આઇ. એ ખાતાકીય તપાસની કાર્યવાહી દરમિયાન માત્ર એવી જુબાની આપી છે કે સામાવાળા દ્વારા ફરિયાદીને રૂ. ૧૦૦/- પરત કરવામાં આવ્યા હતા. તપાસની કાર્યવાહી દરમિયાન અપીલકર્તાઓ વતી કોઈ સીધા, સચોટ અને વિશ્વસનીય પુરાવા રજૂ કરીને એવું સાબિત અને સ્થાપિત કરવા માટે કોઈ સાક્ષીની તપાસ કરવામાં આવી ન હતી કે ઉપરોક્ત રૂ. ૧૦૦/- ની રકમ સામાવાળા દ્વારા કોઈની પાસેથી ગેરકાયદેસર પરિતોષિક તરીકે મેળવવામાં આવી હતી.

૧૩. હાલના કેસમાં આશ્ચર્યજનક બાબત એ છે કે તે બે વ્યક્તિઓ, એટલે કે ઓ.પી. ચાદવ અને અર્જુન સિંહ, જેના નિવેદનના આધારે હાલનો કેસ શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો, તેમણે જણાવ્યું છે કે તેમણે સામાવાળાને ફરિયાદી પાસેથી કોઈ પૈસા લેતા જોયા/નિહાળ્યા નથી અને તેઓ માત્ર સામાવાળા દ્વારા ફરિયાદીને પૈસા પરત કરવાની હકીકતના સાક્ષી બન્યા છે. તેમ છતાં પણ, આ બે વ્યક્તિઓ ઉપરાંત, એક્સ-રે મશીન બેલ્ટની આસપાસ ફરજ પરના પોલીસ અધિકારીઓ સહિત અન્ય ઘણી વ્યક્તિઓ હાજર હોવી જોઈએ પરંતુ ખાતાકીય કાર્યવાહી દરમિયાન તેમાંથી કોઈને પણ સાક્ષી તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યા નથી અને તપાસવામાં આવ્યા નથી કે જેથી એવું સાબિત અને સ્થાપિત કરી શકાય કે કથિત રકમ સામાવાળા દ્વારા ગેરકાયદેસર પરિતોષિક તરીકે મેળવવામાં આવી હતી. જે જગ્યાએ સુરક્ષા તપાસ કરવામાં આવી હતી તે એક ખુદી જગ્યા હતી અને તે સમયે પોલીસ અધિકારીઓ ઉપરાંત અન્ય ઘણી વ્યક્તિઓ હાજર હોવી જોઈએ પરંતુ સામાવાળા સામેની ખાતાકીય કાર્યવાહી દરમિયાન તેમના દ્વારા ગેરકાયદેસર પરિતોષિક માંગવા અને મેળવવાની કથિત હકીકત સાબિત કરવા માટે તેમાંથી કોઈની તપાસ કરવામાં આવી નથી.

૧૪. હાલના કેસમાં, જો કે સામાવાળા દ્વારા ફરિયાદીને રૂ. ૧૦૦/- ની રકમ પરત કરવામાં આવી હોવાના કેટલાક પુરાવા છે પરંતુ ખાતાકીય કાર્યવાહીમાં અપીલકર્તાઓ દ્વારા એવા કોઈ સીધા અને વિશ્વસનીય પુરાવા રજૂ કરવામાં

આવ્યા નથી જે સ્પષ્ટપણે સાબિત અને સ્થાપિત કરે કે સામાવાળાએ સદર મૂલ્યનું ગેરકાયદેસર પરિતોષિક માંગ્યું હતું અને મેળવ્યું હતું. એવું લાગે છે કે આવું ગેરકાયદેસર પરિતોષિક લેવાનો પુરાવો ફરિયાદીને રૂ. ૧૦૦/- પરત કરવાના પુરાવા પરથી એક લિંક-અપ તરીકે મેળવવામાં આવ્યો છે.

૧૫. એટલા બધા મુસાફરોની હાજરીમાં સામાવાળા પૈસા પડાવી શકે તેવી ધારણા રાખવી પણ તદ્દન અવ્યવહારુ લાગે છે. ગેરકાયદેસર પરિતોષિક તરીકે રૂ. ૧૦૦/- મેળવવાનો આરોપ શંકાઓ અને શક્યતાઓ પર ઘડવામાં આવ્યો છે જ્યારે તેને સામાવાળા દ્વારા ફરિયાદીને રૂ. ૧૦૦/- પરત આપવાના પ્રસંગ સાથે સાંકળવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે. સમગ્ર તપાસ અને પૂછપરછમાં અન્ય ઘણી ખામીઓ છે જેમ કે શ્રીમતી રંજના કપૂરનું નિવેદન ઇન્સ્પેક્ટર દ્વારા નોંધવામાં આવ્યું ન હતું અને ઇન્સ્પેક્ટરે તેમના દ્વારા કરવામાં આવેલી ફરિયાદ લેખિતમાં લીધી ન હતી અને તેને પ્રમાણિત પણ કરી ન હતી. એસ.પી. નારંગનું નિવેદન પણ ઇન્સ્પેક્ટર દ્વારા નોંધવામાં આવ્યું ન હતું કે ઇન્સ્પેક્ટરે રૂ. ૧૦૦/- ની નોટ જપ્ત કરી ન હતી કે તેનો નંબર પણ નોંધ્યો ન હતો. ખાતાકીય કાર્યવાહી દરમિયાન શ્રી નારંગની પણ તપાસ કરવામાં આવી ન હતી. ખાતાકીય કાર્યવાહી દરમિયાન ફરિયાદી અને પી.એસ. નારંગની તપાસ ન કરવાના કારણે સામાવાળાને તેમની ઉલટતપાસ કરવાના તેમના અધિકારથી વંચિત રાખવામાં આવ્યા છે અને આમ દિલ્લી પોલીસ (એફ એન્ડ એ) રૂલ્સ, ૧૯૮૦ ના નિયમ

૧૬ (ત્રીજા) નું ઉદ્ધંધન થયું છે.

૧૬. અપીલકર્તાઓના કેસને સમર્થન આપતા આવા ચોક્કસ/સ્પષ્ટ પુરાવાના અભાવે, સામાવાળાએ ફરિયાદી પાસેથી ગેરકાયદેસર પરિતોષિક લીધું હોવાનું તારણ કાઢવું મુશ્કેલ છે. તેથી, હાઇકોર્ટે યોગ્ય રીતે ઠેરવ્યા મુજબ હાલનો કેસ પુરાવા વિનાનો કેસ છે.

૧૭. તેથી, હાથ પરના હાલના કેસની હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં લેતા અમને એવું ઠેરવવામાં કોઈ સંકોચ નથી કે હાઇકોર્ટ દ્વારા લેવાયેલો અભિપ્રાય કોઈ ખામીથી પીડાતો નથી અને હાલનો કેસ પુરાવા વિનાનો કેસ છે અને દિલ્લી પોલીસ (એફ એન્ડ એ) રૂલ્સ, ૧૯૮૦ ના નિયમ ૧૬ (ત્રીજા) નું ઉદ્ધંધન થયું છે.

૧૮. જો કે સામાવાળા તરફ શંકાની સોચ હોઈ શકે છે. તેમ છતાં, શંકા પુરાવાનું સ્થાન લઈ શકે નહીં અને, તેથી, અમને આ અપીલમાં કોઈ ગુણદોષ જણાતો નથી જે આથી ફગાવી દેવામાં આવે છે.

૧૯. જો કે, આ કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં અમે હાઇકોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમને માત્ર દોહરાવતા નથી કે સામાવાળાને પુનઃસ્થાપિત કરવા પર

સેવા બહાર હતા તે સમયગાળા માટે કોઈ પાછલું વેતન કે વેતનની બાકી રકમ ચૂકવવામાં આવશે નહીં પરંતુ અમે એવું પણ અવલોકન કરીએ છીએ કે તેમને કોઈ સંવેદનશીલ પોસ્ટિંગ આપવામાં ન આવે અને તેમને દેખરેખ હેઠળ રાખવામાં આવે.

અપીલ ફગાવી દીધી.

બી.બી.બી.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.